

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Piovarsyho a sudcov JUDr. Emila Bdžocha a JUDr. Viliama Dohňanského na neverejnom zasadnutí 30. októbra 2013 v Bratislave v trestnej veci proti obžalovanému **M. V.**, pre pokračovací trestný čin skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. v jednočinnom súbehu s pokračovacím trestným činom neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. **o odvolaní obžalovaného** proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica z 18. apríla 2013, sp. zn. BB – 3 T 25/2012, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 321 ods. 1 písm. a/, písm. b/, písm. c/ Tr. por. napadnutý rozsudok sa **z r u š u j e**.

Podľa § 322 ods. 1 Tr. por. vec sa **v r a c i a** súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

O d ô v o d n e n i e

Rozsudkom Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica (ďalej iba prvostupňový súd) z 18. apríla 2013, sp. zn. BB – 3 T 25/2012, **bol obžalovaný M. V. uznaný za vinného v bodoch 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20, 22 a 23 z pokračovacieho trestného činu skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 4 Tr. zák. a v bodoch 6, 8, 9, 13, 15, 19, 21 a 24 v jednočinnom súbehu s pokračovacím trestným činom neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1, ods. 4 Tr. zák.** na skutkovom základe uvedenom v napadnutom rozsudku.

Za to **mu bol uložený podľa § 276 ods. 4 Tr. zák.** s použitím § 36 písm. j/ Tr. zák., § 37 písm. h/ Tr. zák., § 38 ods. 2 Tr. zák., § 41 ods. 1 Tr. zák. **úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 11 (jedenásť) rokov.**

Podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. **bol na jeho výkon zaradený do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia.**

Podľa § 56 ods. 1 Tr. zák. súd **obžalovanému uložil aj peňažný trest 100.000 € (jednotisíc eur).**

Podľa § 57 ods. 3 Tr. zák. súd **obžalovanému ustanovil** pre prípad, že by výkon peňažného trestu mohol byť úmyselne zmarený, **náhradný trest odňatia slobody 1 (jeden) rok.**

Podľa § 288 ods. 1 Tr. por. **odkázal poškodeného** Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky, Vazovova 2, Bratislava **na občianske súdne konanie.**

Proti tomuto rozsudku včas podal odvolanie obžalovaný, ktoré odôvodnil sčasti samostatne, sčasti prostredníctvom obhajcu JUDr. E. P. aj s jeho dodatkami. V dôvodoch týchto odvolaní **poukázal na procesné pochybenia vyšetrovateľov, prokurátora, ako aj prvostupňového súdu pred rozhodnutím v merite veci.** Orgánom činným v trestnom konaní vytkol, že výsluch niektorých svedkov prebiehal súbežne v rovnakom čase, v dôsledku čoho bolo jeho obhajcom znemožnené zúčastniť sa týchto procesných úkonov. Pri oboznamovaní s trestným spisom **jemu a jeho obhajcom nebola poskytnutá dostatočná doba na preštudovanie celého vyšetrovacieho spisu,** čo opakovane namietal aj prostredníctvom obhajcov, ale k náprave nedošlo. Vyšetrovateľ tiež nerozhodol o jeho návrhoch na doplnenie dokazovania. **Špecializovaný trestný súd** podanú obžalobu nepreskúmal postupom podľa § 243 Tr. por. a nasledujúce, vec nevrátil do prípravného konania a **odmietol jeho návrhy na doplnenie dokazovania,** najmä vypracovaním auditu celkového účtovníctva v spoločnostiach, ktorých názvy sú uvedené vo výrokovvej časti podanej obžaloby, vypočítaním svedkov – zamestnancov v jeho spoločnostiach za účelom objasnenia jeho podnikania s euroočkom a lykožrútom, pracovníkov daňových úradov za účelom ozrejmenia priebehu daňových kontrol v jeho spoločnostiach a vypracovaním

kontrolného znaleckého posudku. **Súd prvého stupňa mu nezákonným postupom znemožnil právo na prednes záverečnej reči a neupovedomil jeho novozvoleného obhajcu o hlavnom pojednávaní, na ktorom bol vyhlásený rozsudok.** Vyhotovený rozsudok nie je odôvodnený v zmysle § 168 Tr. por., pretože obsahuje iba stručný obsah dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní a ich obsah je reprodukován nepresne, výlučne v jeho neprospech a bez toho, aby sa zaoberal jeho obhajobou. Ohľadne komodity euroočká vychádzal prvostupňový súd z výpovede svedka M. M., hoci tento vypovedal rozdielne a to iba preto, aby dosiahol zmenu právnej kvalifikácie v jeho trestnej veci a aj keď si to dôkazná situácia vyžadovala, dôveryhodnosť jeho výpovedí znalecky skúmaná nebola. Súd prvého stupňa oprel vinu aj o tvrdenie, že neuviedol na svoju obhajobu žiadny argument. Pri komodite lykožrúta odôvodnenie rozsudku je chaotické, lebo nie je zrejmé, čo vyplýva z dôkazov a čo z úvahy súdu prvého stupňa. Vykonaný vyšetrovací pokus, z ktorého prvostupňový súd taktiež vychádzal, nebol vykonaný za rovnakých podmienok, za akých sa robil odchyt lykožrúta v jeho firme. Obžalovaný tiež poukázal na okolnosti, za akých aj nepríslušní pracovníci daňových úradov vykonávali v jeho spoločnostiach daňové kontroly, keď jeho sloboda bola obmedzená a chýbala účtovná dokumentácia, ktorú zaistila polícia. Vytkol, že prvostupňový súd vykonal dokazovanie listinnými dôkazmi v rozsahu 35 000 strán v priebehu piatich dní. Na záver uviedol, že žiaden trestný čin nespáchal, je nevinný, nedlhuje na daniach, obchodné transakcie sa riadne v reálnom čase vykonali a sú zdokumentované v účtovníctve, čo potvrdili aj daňové kontroly a celý prípad je vykonštruovaný. **V dôsledku všetkých týchto pochybení bolo porušené jeho právo na obhajobu. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky preto navrhol, aby napadnutý rozsudok zrušil v celom rozsahu, vec vrátil špecializovanému súdu – inému senátu z dôvodu zaujatosti s tým, aby vec znovu prejednal a rozhodol.**

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, na podklade podaného odvolania podľa § 317 ods. 1 Tr. por. preskúmal zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo a dospel k záveru, že **odvolanie obžalovaného M. V. je čiastočne dôvodné.**

Podľa § 321 ods. 1 Tr. por. odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj

a) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby,

b) pre chyby v napadnutých výrokoch rozsudku, najmä pre nejasnosť alebo neúplnosť jeho skutkových zistení alebo preto, že sa súd nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie,

c) ak vzniknú pochybnosti o správnosti skutkových zistení napadnutých výrokov, na ktorých objasnenie treba dôkazy opakovať alebo vykonať ďalšie dôkazy.

Najvyšší súd z predloženého spisu (zápisník o hlavnom pojednávaní a prepisov zvukových záznamov z nich) zistil, že napadnutý rozsudok trpí podstatnými chybami konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci a právo obhajoby.

Z napadnutého rozsudku vyplýva, že prvostupňový súd oprel záver o vine obžalovaného o dôkazy, ktoré neboli vykonané v súlade so zákonom.

Podľa § 269 Tr. por. písomné vyjadrenia, posudky, správy štátnych orgánov a ďalšie listiny, ktorými sa vykonáva dôkaz na hlavnom pojednávaní, **sa prečítajú celé alebo ich časť, ktorá sa týka dokazovanej skutočnosti, a umožní sa do nich nazrieť stranám, a ak je to potrebné, aj svedkom a znalcom.**

Prvostupňový súd aj keď vedel, že obžalovanému, ktorý to namietal opakovane a obhajcom (ktorí na to poukázali až na hlavných pojednávaniach) nebola poskytnutá primeraná lehota na preštudovanie spisu, listinné dôkazy vykonal na hlavných pojednávaniach bez toho, aby v zápisniciach o tomto úkone bol poznamenaný ich obsah potrebný pre rozhodnutie vo veci samej. Senát tohto súdu dokonca poučoval obžalovaného o nepotrebnosti – nadbytočnosti čítania obsahu listinných dôkazov, lebo by si to vyžadovalo veľa času vrátane prepisu záznamu z tohto úkonu, čo je zrejmé najmä zo zápisnice o hlavnom pojednávaní zväzok 90 na čl. 2045 – 2048 a nasledujúce trestného spisu. Preto obžalovaným vznesené odvolacie námietky v tomto smere sú dôvodné.

Podľa § 37 ods. 1 písm. a/ Tr. por. **po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak je vo väzbe**, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave.

Podľa § 252 ods. 4 Tr. por. **v prípadoch povinnej obhajoby nemožno konať hlavné pojednávanie bez prítomnosti obhajcu**. Ak nejde o prípad povinnej obhajoby a obžalovaný má obhajcu, možno vykonať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obhajcu, len ak s tým obžalovaný súhlasí.

Zo zápisnice o hlavnom pojednávaní z 1. marca 2013 (zväzok 91, č.l. 2068 – 2076 trestného spisu) vyplýva, že **obhajcovia obžalovaného neboli prítomní a súdu zaslali ospravedlnenie ich neúčasti na hlavnom pojednávaní**. Z tejto zápisnice nie je zrejmé, či vôbec a ak áno, kedy a ktorý obhajca sa dostavil na hlavné pojednávanie, pretože až v závere hlavného pojednávania pri rozhodovaní o žiadosti obžalovaného o prepustenie z väzby na slobodu obhajca, nevedno ktorý predniesol návrh na rozhodnutie o tejto žiadosti. **Ak prvostupňový súd vykonal hlavné pojednávanie v neprítomnosti obhajcu – obhajcov, tak dôkazy vykonané na tomto hlavnom pojednávaní nemôžu byť podkladom pre rozhodnutie vo veci samej, lebo boli vykonané nezákonne**. Už teraz je však zrejmé, že obsah tejto zápisnice vážnym spôsobom spochybňuje zákonnosť tohto hlavného pojednávania, lebo na jeho začiatku predseda senátu konštatoval neprítomnosť ospravedlnených obhajcov a po vykonaní dokazovania, v závere tohto hlavného pojednávania rozhodol senát o väzbe obžalovaného, kde bol prítomný obhajca, bez uvedenia jeho mena a doby, kedy sa mal na tento úkon dostaviť.

Aj keď túto skutočnosť obžalovaný v odvolaní nenamietal, odvolací súd v zmysle § 317 ods. 1 Tr. por. bol na ňu povinný prihliadnuť z dôvodu, že neodstránenie tohto pochybenia by zakladalo dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por.

Najvyšší súd Slovenskej republiky zo spisu zistil aj to, že súd prvého stupňa pochybil, keď neumožnil, aby záverečnú reč predniesol novozvolený obhajca JUDr. L. P. a v dôsledku tohto nezákonného postupu ani obžalovaný záverečnú reč nepredniesol. Aj keď sa zmena obhajcov zo strany obžalovaného môže zdať ako obštrukcia, obžalovaný postupoval v súlade s ustanovením § 39 Tr. por. Navyše **prvostupňový súd so**

zreteľom na túto skutočnosť (odvolanie plnej moci dvom obhajcom a zvolenie si nového obhajcu), **o ktorej sa dozvedel už pred hlavným pojednávaním 15. apríla 2013, bol povinný prijať zákonné opatrenia** (napríklad ustanovenie náhradného obhajcu, telefonické preverenie, či novozvolený obhajca plnú moc od obžalovaného prijal, či sa môže dostaviť na hlavné pojednávanie a podobne) **na zabránenie priet'ahom v konaní, pri rešpektovaní práv obžalovaného na obhajobu a na spravodlivý proces.**

Špecializovaný trestný súd nepostupoval v súlade so zákonom, keď nútil advokátov JUDr. H. a JUDr. Š. H., aby boli prítomní na hlavnom pojednávaní 15. apríla 2013, **na ktorom predniesol záverečnú reč iba prokurátor a prítomnosťou týchto obhajcov malo dôjsť k jej legalizácii.** Uvedeným obhajcom obžalovaný v posudzovanej veci zrušil plné moci na obhajobu už 10. apríla 2013, čo bolo špecializovanému trestnému súdu jej doručením oznámené **11. apríla 2013** (zväzok 92, č.l. 2318 trestného spisu). **V tomto liste obžalovaný zároveň súdu oznámil, že v primeranej lehote si zvolí nového obhajcu.** Plnú moc novému obhajcovi udelil už **12. apríla 2013** (v piatok) a na vedomie ju zaslal (podaná vo väznici 15. apríla 2013) súdu prvého stupňa, ktorý ju prevzal osobne od obžalovaného na hlavnom pojednávaní **15. apríla 2013**, ale aj poštou **16. apríla 2013** a advokát JUDr. Ľ. P. ju prevzal a **prijal 17. apríla 2013** (zväzok 92, č.l. 2359, 2369 trestného spisu). Z uvedeného vyplýva, že obžalovaný v tejto veci pri zmene obhajcu konal v primeraných lehotách a v súlade so zákonom. Novozvolený obhajca súčasne 17. apríla 2013 faxom oznámil, že obhajobu obžalovaného prevzal a požiadal o odročenie hlavného pojednávania určeného na deň 18. apríla 2013 (č.l. 2395 trestného spisu), ktorého sa nezúčastnil, lebo nebol o ňom súdom riadne upovedomený. Napriek týmto skutočnostiam rozsudok bol súdom prvého stupňa vyhlásený **v prítomnosti odvolaného obhajcu JUDr. Ľ. H., ktorému už toto postavenie neprináležalo, čo však spôsobil prvostupňový súd nezákonným postupom (č.l. 2375 trestného spisu).**

K uvedenému najvyšší súd pripomína, že podľa zaužívanej súdnej praxe **advokát, ktorému bola zrušená plná moc na obhajobu, je povinný plniť si svoje povinnosti až do skutočného prevzatia obhajoby iným zvoleným obhajcom** (§ 43 ods. 3 Tr. por.). **Pokiaľ ide o plnenie povinností, myslia sa tým bežné povinnosti obhajcu spojené s obhajobou, ale nie povinnosti zásadnejšieho významu, medzi ktoré nepochybne patrí**

aj záverečná reč. Skutočné prevzatie obhajoby nastane vtedy, ak advokát, ktorému bola predložená plná moc na obhajobu (§ 39 ods. 1, ods. 5, § 43 ods. 3 Tr. por.), ju nielen prevezme, ale aj prijme, o čom upovedomí príslušný súd. Iný výklad by viedol k obchádzaniu práv obžalovaného na obhajobu a k nezákonným zásahom do práv a povinností obhajcu vymedzených v § 44 Tr. por.

V dôsledku tohto nezákonného postupu prvostupňového súdu vyhlásený rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo, trpí takými chybami, pre ktoré bolo potrebné napadnutý rozsudok podľa § 321 ods. 1 písm. a/, písm. b/, písm. c/ Tr. por. zrušiť.

Odvolacie námietky obžalovaného o zaujatosti senátu prvostupňového súdu najvyšší súd nepovažoval za dôvodné, pretože sa opierajú len o procesný postup senátu konajúceho vo veci. Preto najvyšší súd nezistil dôvod na postup podľa § 325 Tr. por., t. j. na nariadenie, aby vec bola prejednaná a rozhodnutá v inom zložení senátu.

Vzhľadom na skôr uvedené podstatné chyby konania, ktoré napadnutému rozsudku predchádzali, najvyšší súd prvostupňový rozsudok zrušil s tým, aby súd prvého stupňa vec v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Úlohou špecializovaného trestného súdu bude listinné dôkazy z hlavného pojednávania v dňoch 12.2.2013, 22.2.2013, 1.3.2013, 11.-12.3.2013, 22.3.2013 a 2.4.2013 znovu oboznámiť prečítaním v súlade s § 269 Tr. por., ako na to najvyšší súd poukázal v predchádzajúcej časti tohto rozhodnutia na čl. 4 a 5. Následne bude povinný rozhodnúť konkrétne (nie paušálne), po starostlivom zvážení ich dôvodnosti o všetkých návrhoch obžalovaného na doplnenie dokazovania, prípadne vykonať ďalšie dôkazy, ktorých vykonanie sa ukáže potrebné a umožniť procesným stranám predniesť záverečné reči a obžalovanému aj právo posledného slova. Napokon bude povinný dôsledne vyhodnotiť všetky zákonne vykonané dôkazy postupom podľa § 2 ods. 12, ods. 19 a § 278 ods. 2 Tr. por. a na základe toho urobiť skutkové a právne závery.

Na záver najvyšší súd uvádza, že v trestnom konaní, predmetom ktorého je prejednanie a rozhodovanie daňových a poisťných podvodov, si nemôže postavenie

poškodeného uplatňovať žiadny subjekt. **Povinnosť doplatenia prípadných chýbajúcich odvodov na daniach a poistnom vyplýva totiž priamo zo zákona, ako napríklad zákon č. 511/2004 Z.z. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších zákonov (§ 56 a nasledujúce) účinný do 1. januára 2012. Preto prvostupňový súd postupoval nesprávne, ak do konania pripustil poškodeného a rozhodol o jeho odkázaní s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.**

Podľa § 327 ods. 1 Tr. por. súd, ktorému vec bola vrátená na nové prejednanie a rozhodnutie, je viazaný právnym názorom, ktorý vyslovil vo svojom rozhodnutí odvolací súd, a je povinný vykonať úkony a dôkazy, ktorých vykonanie tento súd nariadil.

Podľa § 327 ods. 2 Tr. por. **ak bol napadnutý rozsudok zrušený len v dôsledku odvolania podaného v prospech obžalovaného, nemôže v novom konaní dôjsť k zmene rozhodnutia v jeho neprospech.**

Na základe uvedeného Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu ďalší riadny opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 30. októbra 2013

JUDr. Martin P i o v a r t s y, v. r.
predseda senátu

Vypracoval: JUDr. Viliam Dohňanský

Za správnosť vyhotovenia: Gabriela Protušová